

ערב שבת קדש פרשת מסעי, ראש חודש מנחם אב, נסיים קריאת חומש במדבר, נאמר חזק חזק ונתחזק!

התורה מאריכה בסוף פרשתנו בדין ערי המקלט לרוצח בשגגה: (לה,יא) "ערי מקלט תהינה לכם ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה". חמור הוא איסור רציחה וגורם לסילוק השכינה (שם לד): "ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שכן בתוכה כי אני ה' שכן בתוך בני ישראל". "בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב, ושכינה מסתלקת מישראל, שנאמר... ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שכן בתוכה, הא אתם מטמאים אותה - אינכם יושבים בה, ואיני שוכן בתוכה".

הורג בשוגג נחשב אשם במעשהו: "ואשר לא צדה והאלקים אנה לידו וגו' (שמות כא, יג), כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע וגו', במה הכתוב מדבר? בשני בני אדם שהרגו את הנפש, אחד הרג בשוגג ואחד הרג במזיד, לזה אין עדים ולזה אין עדים, הקדוש ברוך הוא מזמין לפונדק אחד, זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם, וזה שהרג בשוגג יורד בסולם ונפל עליו והרגו, זה שהרג במזיד נהרג, וזה שהרג בשוגג גולה". הרוצח בשוגג למרות היותו שוגג אינו פטור מאחריות. כנראה שלא נזהר מספיק. בוודאי גילגלו כך משמים אך לא במקרה. לכן צריך עונש וכפרה וגולה לעיר מקלט. פרט מחודש נאמר בעונשו של ההורג בשוגג, שאינו קצוב לזמן מסוים אלא עד מות הכהן הגדול. באר זאת הספורנו (שם, כה) "...בהיות מיני השגגות בלתי שוות כי מהם קרובות לאונס ומהן קרובות אל המזיד, נתן לגלות זמן בלתי שווה בכל השוגגים כי מהם שתהיה שגגתו מעט קודם מיתת הכהן ומהן שימות הרוצח בגלות קודם שימות הכהן וזה במשפט האל יתברך היודע ועד שיענוש את השוגג כפי מדרגת שגגתו כאומרו "והאלקים אנה לידו".

את הקשר למות הכהן הגדול באר רש"י: "לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו". נראה שגם הכהן הגדול אינו פטור מאחריות שכן לו התפלל כראוי לא היה נהרג אדם מישראל. הלכה זאת מאירה באור יקרות את דמותו של הכהן הגדול והחיבור שלו לכלל עם ישראל. גם מי שלא נפגש עימו מעולם מחובר אליו ומושפע מכוחו ומכוח תפילתו. כאשר הכהן הגדול מתפלל מעומק ליבו הוא יכול להציל ולמנוע גם רציחה בשוגג של כל יהודי באשר הוא. וממילא הכפרה של הנכשל בהריגה בשגגה תלויה במיתתו. נפלא הדבר שבפרשה זו מוזכר יום מותו של אהרון הכהן, ר"ח אב, שהיה אוהב שלום ורודף שלום..

הגמ' (סוטה מט,א) דורשת: "לנוס שמה רוצח אשר ירצח את רעהו בבלי דעת", ואין דעת אלא תורה". נראה מכך שההורג בשגגה הגיע למצבו מתוך זלזול בערך החיים ומתוך ריחוק מהתורה הנותנת חיים ומלמדת על קדושת החיים. התיקון והכפרה שבגלות לעיר המקלט תלויים מהחיבור ללוויים תושבי הקבע שם, שהם מלמדי התורה ככתוב (דברים לג,י) "יורו משפטריך ליעקב ותורתך לישראל". החיבור ללוויים והישיבה בסביבתם תשפיע בוודאי על הגולה למקומם והם יאירו את חייו באור חדש. בזה מובנת גם ההלכה המובאת בגמ' (מכות דף י, א): "ונס אל אחת מן הערים האל וחי... תלמיד שגלה - מגלין רבו עמו, שנאמר: וחי, עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא". התורה מחייבת

לדאוג לו- לחייו הרוחניים ולהשלמתו בתורה עליה נאמר "כי היא חייך". התיקון מחייב ליווי רוחני צמוד ומשום כך רבו נאלץ לגלות עמו מאחר וממנו הוא מסוגל ללמוד תורה בצורה המיטבית. אי אפשר להמעיט בלימודו אלא אדרבא להמשיך ולהוסיף, כי חיותו תלויה בזה. יש לעודד את רוחו ולחזקו ולהחזירו לחיים.

מטרת ערי המקלט היא לאפשר חיבור לתורה. ניתן להבין מדוע הזדרז משה לקבוע את ערי המקלט בעבר הירדן למרות שאינן קולטות רוצחים בשגגה עד שיכבשו את כל הארץ. ככתוב (דברים פרק ד פסוק מא): "אֶז יבְדִיל מִשֶׁה שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרְקָה שְׁמֶשׁ". ערי המקלט תלויות בכח התורה של משה, ורמז מענין לכך הוא בפסוק (שמות כא יג) "אשר ינוס שמה" שהן אותיות משה. משה מתחיל ומייסד את ערי המקלט שיושלמו בעתיד מכוחו, והשפעתו תועיל לגולים בעתיד.

כמו הכהן הגדול נתפלל על תלמידנו שבע"ה יעברו את החופש בטוב מתוך קדושה על שמירת החיים, מתוך חיבור לחיי תורה ולערכים אשר התחנכנו ביחד במהלך השנה. גם בחופשה נקפיד לשמור על קשר מקרוב ומרחוק, נתעניין בשלום תלמידנו, נחזקם לנצל שעות הפנאי להמשך צמיחה אישית, חברתית ומשפחתית. כחלק מתיקון גורמי הגלות נתחזק בלימוד התורה. בחיבור לחיים וקדושת החיים וזהירות מכל גרימת נזק כלשהו לאחר. יהי רצון ומתוך כך נזכה להשבת השכינה ולבנין המקדש במהרה בימינו.

חודש טוב ומבורך, וכמאמר החסידים, משנכנס אב ממעטין, (כיצד?) בשמחה!! נזכה להמשיך לשמוח בבניינה של הארץ וירושלים יחד עם האבלות על החורבן שעדיין לא הושלם בניינו!

שבת שלום ומבורך

שושנה נגר